

At læse klassikere

af forfatteren Søren Sørensen

Bon mot:

*Jo mere jeg læser af moderne litteratur,
des mer holder jeg af den gamle.*

Blandt de mange legemsøvelser man gør klogt i at holde sig fra, træder to frem med særligt kraftige faresignaler: 1) den at løbe åbne døre ind og

2) den at sætte sit lys under en skæppe.

Oversættelser, bogudgivelser og begejstrede anmeldelser af hele den vestlige civilisations store klassikere fra Homer over Ovid til Saxo og Cervantes viser at den der ville sætte skulderen til læsernes tunge red wood døre for at presse dem ind, efter en simpel sandsynlighedsberegning ville vælte i entreen: døren står pibåben; læserne elsker klassikerne, vreden der greb peleiden Achilleus, den naive begejstring der greb den forlæste adelsmand fra La Mancha.

Kommer man på benene igen derude i entreen, ser man lyset inde fra stuen. Der lyser det af glæde, glæden over at læse, eventuelt for hundredeogsyttende gang, "Hjortens Flugt" eller "Fänrik Ståls sägner" eller Goethes "Faust". Den der således lyser, skal ikke sætte sit glædesblus under et bødkerkar til måling af brødkorn; dels løber vedkommende risikoen for at ilten derinde slipper op og glæden går ud, dels er spredningseffekten endnu ringere end i en af PH's koglelamper.

På samme måde gælder det imidlertid at man ikke skal sætte sine klassikere under skæpper eller lignende lystætte beholdere. Gør man det, bliver deres spredningseffekt nemlig også ringe. Som når man f.eks. stationerer dem i fjerne kælderdepoter. Lad der tvært imod blive lys!

Der er noget underligt over litteraturjournalister. Især sammenlignet med musikanmeldere. Musikelskere kan uge efter uge lytte til og skrive beåndet om de samme sytten mesterværker, h-moll-messen, Messias, Jupitersymfonien, Tryllefløjten, Die schöne Müllerin. Der er god grund til at genren hedder klassisk musik. Hele industrien er baseret på de samme reolers hele tiden gentagne partiturer. Musikerne kan sagtens holde ud at spille de dér noder år ud og år ind et helt liv igennem, publikum kan lytte til Beethovens femte i trekvart århundrede uden at blive træt eller mæt eller sæt.

Men bogredaktionernes medlemmer er modsat helt nyhedsfikserede. De er vilde og gale med debutanter. Dem skriver de vidt og bredt om i deres bogtillæg og bilder derved læserne ind at det er blandt årets nyheder de store oplevelser venter. Hvis skuffelse er en oplevelse, så er også en stor skuffelse en stor oplevelse, og så har de selvfølgelig ret.

Til fru Gyllembourg går man på den anden side aldrig forgæves efter oplevelser af mere positiv art. Eller til Aarestrup. Som samtiden ikke ville vide af. For samtiden er aldrig rigtig klog. I Aarestrups samtid var folk til gengæld begejstrede for en anden lyriker, Carl Michael Bellman; ham læste de og sang de og drøftede de i en uendelighed, lånte hans værker af hinanden, og i 1840'erne da Aarestrup stort set havde givet op, blev ham der Bellman udgivet i stadig nye oplag, både i København og Stockholm. For Aarestrups samtid elskede hvad Bellmans samtid ikke mente havde nogen fremtid for sig. Sådan er det hele vejen igennem litteraturhistorien.

Den der elsker ouverturen til Tryllefløjten, ved hvad jeg mener når jeg taler om glæden ved at læse H.C.Andersens "Kun en Spillemand". Det er ikke komponistens, resp. forfatterens hengivelse til regler for den klassiske fortælleform, i toner eller ord der udgør fortryllelsen, men det der virker fortryllende, er måske nok skønheden i ordene og tonerne der kommer af hengivelsen til reglerne. Det er ikke af bivirkningerne af at lytte til Mozart, henholdsvis læse H.C.Andersen der skaber den glæde der kaster lys helt ud i entreen; sådan noget som "dannelse", "referencerammer", den slags udvendige forhold.

Når alt kommer til alt, tror jeg glæden ved at læse klassikere kommer af klassikernes glæde ved at skrive klassiske værker. Den der skriver "Den grimme Ælling" eller "Erotiske Situationer" eller "Helge" for den sags skyld, gør det ikke uden at der på forhånd er indbetalt store personlige omkostninger på den konto; den der skriver sådan et værk, kan slet ikke lade være med at skrive, for nok koster det hjerteblod, men det sikrer også at man overlever. Da Runeberg ophørte med at skrive, blev han sindssyg. Da Strindberg troede han var ved at blive sindssyg, skrev han sig fri. De værker vi erkender som klassikere, er ikke smuler fra de riges bord, de er tvært imod enkens hvid; de var livet om at gøre for dem der skrev dem. Derfor er de så livsbekræftende for dem der læser dem.

De er ofte også så fascinerende fordi de i grunden er ufattelige. Det er nemt, som Georg Brandes og mange efter ham, at påvise at J.P. Jacobsen ikke kunne

skrive og da slet ikke komponere en roman. “Niels Lyhne” har alle de fejl man lærer på begynderkurser i *creative writing* at undgå. Præcis derfor ophører den aldrig med at fascinere sin læser. Er der nogen sinde nogen der har forstået “Hamlet”? Er “Hamlet” nogen sinde holdt op med at tryllebinde læseren?

Der er sagt utallige dumheder om det at læse klassikere, de tåbeligheder skal ikke repeteres her. Blot skal det siges at man ikke læser stor litteratur for at tilegne sig viden på specifikke områder, men for at være sammen med mennesker hvis væsen, tanker og handlemåder griber én og beriger én ved deres livserfaring. Man læser ikke “Hosekræmmeren” for at få indblik i patriarkatets sygdomsfremkaldende undertrykkelse af unge kvinder i den tidlige handelskapitalisme. Man læser “Hosekræmmeren” for at blive forført af sproget.

I de litterære selskaber foregår en uophørlig sproglig forførelse; man kommer sammen for endnu en gang at falde for de samme gamle numre. Man fejrer sine klassikere. Men ret beset er det en glæde der skal forkyndes for alt folket. Derfor har de litterære selskaber indstiftet en årlig klassikerdag, og meningen er at den skal tjene som et spotlys og reflektere det glædesblus klassikerens faste læsere har fået tændt af at læse ham eller hende; en dag et år trække et bestemt forfatterskab frem, pege på det særlige ved det bestemte forfatterskab, drøfte det under kyndige menneskers vejledning. Den danske klassikerdag blev indledt med Aarestrup år 2000; det var så oplagt, den 4. december er 200-årsdagen for hans fødsel. Siden fulgte Kjeld Abell, Thomasine Gyllembourg og Leonora Christina Ulfeldt. I 2011 er det en der er klassiker allerede i levende live: Klaus Rifbjerg.